

WESPAZJAN HIERONIM KOCHOWSKI

Psalm V

Ta lektura, podobnie jak tysiące innych, jest dostępna on-line na stronie wolnelektury.pl.

Utwór opracowany został w ramach projektu Wolne Lektury przez fundację Nowoczesna Polska.

WESPAZJAN KOCHOWSKI

PSALMODIA POLSKA

Psalm V

Spis treści

Attendite popule mens legem meam¹.

Psalm 77²

DOBRODZIEJSTWA BOSKIE NAD KORONĄ POLSKĄ WYLICZA

Śluchaj pilnie, ludu mój, i nakłoń ze wszystkiego serca uszu na wyrozumienie powieści tej.

Przywiodę na pamięć dawne dni dzieciństwa twego, a opowiem ci pierwszą szczupłość, w którejś był, z żywota matki twojej wyszedłszy.

Coć musieli ojcowie twoi oznajmić, i dawni latopisowie w dziejach narodu twego zostawili, toć i ja przypomnię³, abyś miał co do wiadomości podawać późnym wnuczętom.

Początek gniazda twego Polaku, na faryjskich polach w Dalmacji⁴; a od dawnych niegdy Słowaków masz uczestnictwo języka i społeczność krwi rodowitej.

Oni to Sławonowie w historiach sławni, przodkami twemi, którzy od Imanu góry aż po *septemtrion*⁵ rozpostarszy⁶ proporce, całą Europę swoją liczyli osadą.

A bystry Dunaj na paizach⁷ przepłynawszy, mocno się z rzymskimi pułkami ucierali, złotej broniąc wolności.

Z nich Bóg wyprowadził Lecha i Czecha, i osadził niemi te knieje, które przedtem osiadali ludzie z jaszczurzemi oczyma.

Starszy od Elbu otrzymał przestronne dzierzawy; Lech, po Odrę oddzielony, wziął sarmackie pola, od których trwa imię polskie dobrze sąsiadom znajome.

I podniósł sławę narodu swego, rozprzestrzeniając mieczem państwo i wypierając niezgodne Teutony⁸.

I stali się oba mnogiego ludu książęty, i głowami, które miały być w potomkach koronowane.

Ale że ich prawda ewangelii nie doszła, dla tego u potomności w niepamięci zagrzebieni⁹ zostają.

Jednak kocha Pan i w niewiernych cnotę, i nagradza w potomstwie dobre uczynki, które znajomość wiary poprzedziły.

Wskrzesał z nasienia ich Mieczysława, któremu, z urodzenia ślepemu, przyjęta wiara doskonały wzrok przywróciła.

Gdzie uwagi godne wszechmocności dzieło, że w nawróceniu Polski pierwszym niewiasta apostołem.

Z przyjęciem wiary zaraz i przybysz honorów, gdy Bolesław I koroną królewską uczczony, z przedniejszych monarchami świata w jednym szeregu chodzi.

A tu już bierze się gorliwie za głowicę miecza Polak, przy czytaniu ewangelii, aby świadczył, że umierać dla wiary gotów, którą nad zdrowie¹⁰ kocha.

Już miasto¹¹ trąby i krzykliwej surmy śpiewają nasi Bogarodzica za larmo¹² do boju, a krzyżem chorągwie znacząc, z tym znakiem gromią szczęśliwie nieprzyjacioły¹³.

Ulega im jedynowładca¹⁴ ruski, a Kijów przestrzeństwa swego w objazd siedm mil rachując, poszedł na łup Śmiałemu.

Dałby to był Bóg, aby tylko na nieprzyjacioły śmiały był, ale gdy się i na pasterza zdziczała owca rzuca, słusznie koronę traci.

¹*Attendite popule mens legem meam* (łac.) — słuchaj, ludu mój, nauki mojej. [przypis edytorski]

²*Psalm 77* — w dzisiejszej numeracji np. wg. *Biblii Tysiąclecia: Psalm 78*. [przypis edytorski]

³*przypomnię* (daw. forma) — dziś popr.: przypomnę. [przypis edytorski]

⁴*Dalmacja* — kraina na Płw. Bałkańskim, staroż. Iliria, zasiedlona następnie przez Chorwatów. [przypis edytorski]

⁵*septemtrion* (łac.) — Wielki Wóz, konstelacja gwiazd wyznaczająca kierunek północny; także ogólnie: północ globu. [przypis edytorski]

⁶*rozpostarszy* (daw. forma) — dziś popr.: rozpostarliży. [przypis edytorski]

⁷*paiz* (daw.) — krótka tarcza metalowa rycerzy konnych. [przypis edytorski]

⁸*Teutony* (daw. forma) — Teutoni; tu: ludy germańskie w ogóle. [przypis edytorski]

⁹*zagrzebieni* (daw. forma) — dziś: zagrzebani. [przypis edytorski]

¹⁰*zdrowie* — tu: życie; *nad zdrowie kocha*: kocha nad życie. [przypis edytorski]

¹¹*miasto* (daw.) — zamiast. [przypis edytorski]

¹²*larmo* a. *larma* (daw.) — larum; alarm, sygnał na trwogę, sygnał wzywający do boju. [przypis edytorski]

¹³*nieprzyjacioły* (daw. forma) — dziś popr. B.lm: nieprzyjaciół. [przypis edytorski]

¹⁴*jedynowładca* — dziś: jedynowładca. [przypis edytorski]

Polska, Historia, Sarmata,
Religia, Król, Władza

Bo nie pokładał w Bogu nadziei, ale w broni i męstwie, zapomniawszy, że którymi się państwa wszczynają sposobami, takimiż i mocniej.

Prawą wiarą powstała Polska; a uszanowanie kościoła uczyniło jej znaczną między narody reputacją.

I tak pozbyliśmy pasterza na ziemi, ale dostaliśmy patrona w niebie; a bez korony nie tak pyszni Polacy, snadniej przez pokorę Boga ubłagali.

Bo nam to w Krzywoustym nagroził, pięćdziesiąt i kilku potrzeb zwycięzcy, nad którego nie miała Polska pana bitniejszego. On utarł rogów wiarołomnej Roksolanii¹⁵, i dobrze się dał w znaki na Psiem Polu¹⁶ knechtom¹⁷ niemieckim.

Wysłał ściegna¹⁸ znakami zwycięstw, gdzie się tylko obrócił, i odnowił ślady pradziada poniekąd zapomniane.

I ciągnęła się nieprzerwanem pasmem z lędźwi jego potomność, od kołodzieja Piasta do Kazimierza Wielkiego przez długie wieki królująca.

Ale i ten był nie we wszem prawy Bogu, kiedy napomnienie lekce ważąc kościelne, napominającego kazał do rzeki wrzucić kapłana.

A tak który zapomniał dobrodziejstw boskich w szczęściu obfitując, zapomniał go też Bóg w potomstwie, które się marnie obróciło.

I przyszliśmy pod panowanie obcych, jako skoro się Piastowego koła obrót odprawił.

Wziął koronę i z wiarą Jagiełło; woleliśmy poddać się w obcą rękę, żeby tylko przyczynić poddaństwa Chrystusowi.

Godna wiecznej pamięci Jadwigo, pani nasza, która jako Dąbrówka Polsce, takeś i ty apostołowała Litwie.

Widzieć było¹⁹ pogańskich ludzi tłumy do chrztu się cisnących, którym król i pobożna królowa i j. w. senat kmotrami²⁰ zostają.

A zatem pobłogosławił Bóg pieczołowanie²¹ o winnicy swojej, że za zjednoczeniem duchownem, zjednoczyły się oba narody związkiem politycznym.

I mamy z głównych niegdy przeciwników przyjaciół, jako latorośl w pniak wolności przez wiarę wszczepiona.

Potem nasienie dobrego pana rządziło Polską do siódmego następcy, na którym żalony klimakteryk²² niepłodności, pochodnią²³ świętych cnót domu Jagiełłowskiego zgasił.

Po zejściu ich krótkie z liliami pieszczoty, ile ten kwiat nierad statkuje; więcej ucieszyły trofea Stefanowe, kiedy by jeno jako waleczne, tak i trwalsze być mogły.

Następuje zamorski snopek, snopek ziarna pełny, przy nadziei, że tem nasieniem niwy nasze posiane, miały przynosić plenne Polakom żniwo.

Jakoż udała się pierwsza siejba męstwa Zygmuntowego; udała i potem, gdy pięknej sławy zielonością umiały tron nasz dzieła Władysławowe.

Ale prędko wysieleło się zboże, i wykruszyło z kłosa ziarno, gdy z królewskiej diademy wypadł kosztowny kamień, a potem i sama korona z głowy naszej zrzuciona.

Zaraz się nagle zaćmiło słońce estymy Polski, i ona uwielmożona tak wielu narodów pani, grubą się odziała żalobą.

I stękać poczęła stękanem rodzącej, żal jej przenikał niebo, tem cięższy, gdy uważa, że od własnych chłopów znieważona.

¹⁵Roksolania (daw.) — Ruś. [przypis edytorski]

¹⁶bitwa na Psim Polu — jedna z bitew wojny pol.-niem. w 1109 r. na dzisiejszej dzielnicy Wrocławia, Psim Polu, stoczona pomiędzy wojskami księcia Bolesława III Krzywoustego i króla Henryka V, wycofującego się po daremnym oblężeniu Głogowa; jako walną bitwę i klęskę wojsk niem. przedstawił ją w swej kronice Wincenty Kadłubek, za nim też tak ją przedstawiano; współcześnie historycy uważają, że w tym miejscu nie doszło do bitwy lub najwyżej odbyła się nieznaczająca potyczka, o której nie wspominał np. Gall Anonim, nadworny kronikarz Krzywoustego. [przypis edytorski]

¹⁷knecht (z niem.) — żołnierz piechoty; pachołek; giermek. [przypis edytorski]

¹⁸ściegno a. stegno (daw.) — ścieżka, ślad, trop. [przypis edytorski]

¹⁹widzieć było — w domyśle: można było zobaczyć. [przypis edytorski]

²⁰kmotr (daw.) — tu: ojciec chrzestny. [przypis edytorski]

²¹pieczołowanie (daw.) — staranność, pieczołowitość, dbałość. [przypis edytorski]

²²klimakteryk a. klimakter (daw., z gr.: szczebel) — rok złowrogi, przypadający co siedem lat; okres siedmioletni. [przypis edytorski]

²³pochodnią (daw. forma) — dziś popr. B. lp r.ż.: pochodnię. [przypis edytorski]

Cóż prze Bóg²⁴ zawiniła, że tak sromotną²⁵ odnosi plagę? Sekret samemu niebu wiadomy, ile²⁶ są skryte sądy pańskie.

Wyniesiona w sławę, wytuczona dostatki²⁷, obfitością wszelaką nabrzmiała, potrzebowała zbyt wielu humorów ujęcia.

Gdyśmy zaś do Boga w tych paroksyzmach się obrócili, nie tylko miłościwie nas wysłuchał, ale też nieodwłocznie²⁸ stał się pomocnikiem naszym.

Przez wojnę ukarał, przez wojnę pocieszył, kiedyśmy wszystkich nieprzyjaciół startych przed sobą widzieli, albo którzy wojowali, nas o przymierze prosili.

On sprawuje i teraz, że bliskich ognia nie ugara²⁹ ogień, a pod mieczem pogańskim rolę naszą sprawujem, jak w najgłębszym pokoju.

Uważajże³⁰ czuło i rozpamiętywaj Polaku, skąd cię to potyka³¹, a wierz mi, że stateczność w wierze i uszanowanie kościoła, teć z nieba jedna fawory³².

Statkuj i dalej, wszystkę nadzieję pokładając w Panu, a On mocen jest jako zawsze podźwignąć Cię w uszczupieniu terazniejszem.

Chwała Ojcu i Synowi, i Duchowi świętemu etc.

---

²⁴prze Bóg (daw.) — wykrzyknienie: na Boga. [przypis edytorski]

²⁵sromotny (daw.) — haniebny. [przypis edytorski]

²⁶ile (daw.) — tu: ponieważ. [przypis edytorski]

²⁷wytuczona dostatki (daw.) — utuczona dostatkami. [przypis edytorski]

²⁸nieodwłocznie (daw.) — nie zwlekając, niezwłocznie; natychmiast. [przypis edytorski]

²⁹ogień nie ugara (daw. forma) — ogień nie spali, nie poparzy. [przypis edytorski]

³⁰uważajże (daw.) — konstrukcja z partykułą wzmacniającą -że; znaczenie: uważaj przecież, zwróć uwagę wreszcie. [przypis edytorski]

³¹potykać (daw.) — spotykać. [przypis edytorski]

³²jedną fawory (daw.) — zjednywać łaskę; teć z nieba jedna fawory: te łaski wyprasza ci z nieba. [przypis edytorski]

Wszystkie zasoby Wolnych Lektur możesz swobodnie wykorzystywać, publikować i rozpowszechniać pod warunkiem zachowania warunków licencji i zgodnie z Zasadami wykorzystania Wolnych Lektur.

Ten utwór jest w domenie publicznej.

Wszystkie materiały dodatkowe (przypisy, motywy literackie) są udostępnione na Licencji Wolnej Sztuki 1.3. Fundacja Nowoczesna Polska zastrzega sobie prawa do wydania krytycznego zgodnie z art. Art.99(2) Ustawy o prawach autorskich i prawach pokrewnych. Wykorzystując zasoby z Wolnych Lektur, należy pamiętać o zapisach licencji oraz zasadach, które spisaliśmy w Zasadach wykorzystania Wolnych Lektur. Zapoznaj się z nimi, zanim udostępnisz dalej nasze książki.

E-book można pobrać ze strony: <http://wolnelektury.pl/katalog/lektura/psalmodia-polska-psalm-v/>

Tekst opracowany na podstawie: Wespazjan Hieronim Kochowski, Trybut należyty wdzięczności wszystkiego dobrego dawcy Panu i Bogu, albo Psalmodya polska za dobrodziejstwa Boskie dziękująca, przez jedną najlichszą kreaturę roku pańs. 1693 napisana, a do druku podana roku pańs. 1695; wyd. Kazimierza Józefa Turowskiego, nakł. Wydawnictwa Biblioteki Polskiej, Kraków 1859.

Wydawca: Fundacja Nowoczesna Polska

Publikacja zrealizowana w ramach projektu Wolne Lektury (<http://wolnelektury.pl>) na podstawie tekstu dostępnego w serwisie Wikiźródła (<http://pl.wikisource.org>). Dofinansowano ze środków Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego.

Opracowanie redakcyjne i przypisy: Aleksandra Sekuła, Wojciech Kotwica.

Okładka na podstawie: Impressions of a forest walk no.5, Rising Damp@Flickr, CC BY 2.0

Wesprzyj Wolne Lektury!

Wolne Lektury to projekt fundacji Nowoczesna Polska – organizacji pożytku publicznego działającej na rzecz wolności korzystania z dóbr kultury.

Co roku do domeny publicznej przechodzi twórczość kolejnych autorów. Dzięki Twojemu wsparciu będziemy je mogli udostępnić wszystkim bezpłatnie.

Jak możesz pomóc?

Przekaż 1% podatku na rozwój Wolnych Lektur: Fundacja Nowoczesna Polska, KRS 0000070056.

Dołącz do Towarzystwa Przyjaciół Wolnych Lektur i pomóż nam rozwijać bibliotekę.

Przekaż darowiznę na konto: szczegóły na stronie Fundacji.